

# **Лекція 6-II. Глобальні інститути міжнародної співпраці у світовій політиці**

**План:**

- 1. Підвищення ефективності діяльності ООН**
- 2. Розвиток міфотворчості та превентивної дипломатії**
- 3. Еволюція теорії та практики операцій з підтримання миру**

## **1. Підвищення ефективності діяльності ООН**

**1981 р. - президент Рональд Рейган.**

**1983 р. – президент США охарактеризував СРСР як імперію зла.**

I пол. 80-х рр. XX ст. - криза ООН:

Передумови:

1. Західні держави (робили найбільші внески до бюджету ООН, але були в меншості) критикували порядки ООН, затримували внески => створювало загрозу фін. кризи в Організації.
2. Спецустанови і програми ООН проявляли нездатність забезпечити потреби молодих незалежних держав.
3. Холодна війна, близькосхідна, кіпрська, проблема Намібії, ірано-іракська війна.

1988-1989 рр. - налагодження відносин, завершення “холодної війни”:

- конструктивні радянсько-американські переговори на найвищому рівні,
- виведення радянських військ з Афганістану,
- одностороннє виведення радянських військ зі Східної Європи,
- істотне скорочення збройних сил й інші позитивні кроки у сфері міжнародних відносин;
- поліпшення відносин між СРСР та США.
- Припинення ірано-іракської війни, вирішення питань в Намібії, Анголі
- Поведінка КРФ стала менш ідеологізованою, більш практичною;
- 9 листопада 1989 р. – руйнування Берлінської стіни

**⇒ Завершення сорокалітнього глобального протистояння справило позитивний вплив на всю діяльність ООН й особливо підтримання миру й безпеки**

Виникнення нових загроз, що згуртували країни в роботі ООН:

поширення ядерної зброї, інші засоби масового знищення, наркотики, тероризм, епідемії, СНІД, посухи, глобальне потепління.

**Отже, поряд із проблемою забезпечення миру виникла проблема виживання людства**

**Основні інструменти:**

ООН, система Організацій, спеціалізовані установи, численні програми

## **Шляхи підвищення ефективності діяльності ООН:**

- 1) активізація Воєнно-штабного комітету,
- 2) розробка теоретичних і практичних засад операцій з підтримання миру,
- 3) підвищення рівня переговорів щодо розв'язання складних проблем,
- 4) ширше використання методу міжнародного посередництва і можливостей Міжнародного суду,
- 5) ширше залучення до врегулювання конфліктів громадських і неурядових міжнародних організацій,
- 6) зміцнення керівної ланки Секретаріату шляхом упровадження одного або двох заступників Генерального секретаря;
- 7) підвищення рівня професіоналізму кадрів.

## **2. Розвиток міфотворчості та превентивної дипломатії**

### **Характеристика миротворчості ООН:**

- 1) урахування особливостей і характеру конфліктів
- 2) урахування політичної ситуації у світі
- 3) стан стосунків між Сходом та Заходом, постійними членами Ради Безпеки.

### **Форми миротворчої діяльності:**

- превентивна дипломатія;
- миротворчість;
- операції з підтримання миру;
- постконфліктне миробудівництво

**Миротворчість** – дії, спрямовані на досягнення угоди між конфліктуючими сторонами, головним чином, за допомогою мирних засобів (переговори, обстеження, посередництво, примирення, арбітраж, судовий розгляд, звернення до регіональних органів або інші заходи ).

**Превентивна дипломатія** – дії, щодо запобігання виникненню суперечок, їх переростанню у конфлікти і локалізації конфліктів у разі їх виникнення.

**1982 р.** – Манільська Декларація про мирне врегулювання міжнародних конфліктів (вдосконалення процесу мирного врегулювання конфліктів). Досягнутий консенсус держав.

**1988 р.** – конкретизація шляхів і методів розв’язання суперечок (попередження й усунення суперечок і ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці, роль ООН у цій сфері).

### **3. Еволюція теорії та практики операцій з підтримання миру**

із с. 1988 р. кількість миротворчих операцій різко зростає (88-89 рр. – 5 нових операцій).

Зменшилась кількість ВЕТО.

Після закінчення холодної війни змінився характер, зміст і завдання операцій (більшість – міжетнічні, міжрелігійні, міжнаціональні, політичні, економічні суперечності).

Розвал державних інституцій, безвладді – головна функція ООН – гуманітарна допомога населенню конфліктних зон.

Залучення регіональних організацій до врегулювання конфліктів.

## **Нові завдання миротворчих організацій:**

- надання гуманітарної допомоги,
- координація діяльності з економічного відродження країни конфлікту,
- сприяння подоланню соціально-економічних, культурних причин конфлікту,
- захист прав людини,
- контроль за проведенням виборів,
- контроль за роботою адміністративних структур тощо.

## Основні питання сучасності в ООН –

**1. Внутрішньодержавний конфлікт** (втручатись не можна), проте міжетнічна ворожнеча виливається у кровопролиття.

**Рішення – часткове втручання** (якщо у країні відбувається масове порушення прав людини або якщо конфліктна ситуація переростає в загрозу міжнародному миру і безпеці, то ООН розглядає конфліктну ситуацію не тільки як внутрішню справу, а і як міжнародну проблему та може ухвалити рішення про втручання, проведення операції).

**2. Застосування сили у миротворчій діяльності** (може застосовувати збройну силу лише проти агресора)

**Рішення – самооборона** (до самооборони належать випадки, коли озброєні особи перешкоджають миротворцям у здійсненні їх обов'язків).

Напр., у квітні 1989 р. в Намібії сила була застосована проти груп, які стали перешкодою для успіху операції ООН з підтримання миру і проведення виборів.

## *“Примушення до миру”*

### *Найважливіші досягнення ООН:*

- припинення війни між Іраном й Іраком,
- укладання Женевських угод, що призвело до виведення радянських військ з Афганістану та отримання незалежності Намібією.

Визнанням ролі сил ООН було присудження у 1988 р. Нобелівської премії миру Збройним силам Організації.

## **Проблеми успішності миротворчої діяльності:**

- розробка теоретичних засад здійснення операцій з підтримання миру з урегулювання внутрідержавних конфліктів, особливо питання про втручання ООН і критерії обмеженого застосування сили;
- вибірковість у підході до визначення об'єкту операції;
- ґрунтовний розрахунок завдань і реальних можливостей ООН;
- адекватне фінансове забезпечення миротворчої діяльності;
- підвищення фахової підготовки миротворців, зокрема володіння іноземними мовами тощо.

## Доповідь:

1. Створення Ради економічної взаємодопомоги й Організації Варшавського договору.
2. Події 1956 року в Угорщині. Операція "Вихор".
3. Особливості зовнішньополітичного *Курсу* Албанії та Румунії
4. "Празька весна" 1968 року. Доктрина Брежнєва.